

A. MOGILNICKI

**OGÓLNE
ZASADY
PRAWA**

M. ARCT

O G Ó L N E ZASADY PRAWA

WYKŁAD POPULARNY

OPRACOWAŁ

DR ALEKSANDER MOGILNICKI

Adwokat, b. prezes Sądu Najwyższego

WYDANIE SZÓSTE
całkowicie przerobione

**Kolekcja
Emila Kornasza**

WYDAWNICTWO M. ARCTA W WARSZAWIE

1 9 3 9

T R E Ś Ć

CZĘŚĆ I

WIADOMOŚCI OGÓLNE.

	Str.		Str.
Rozdział I. Prawo i obowiązek	5	Rozdział IV. Źródła prawa	24
Pojęcie prawa	—	Prawo zwyczajowe	—
Wyraz „prawo“	6	Prawo pisane	—
Prawo przedmiotowe i podmiotowe	7	Orzecznictwo sądów	25
Obowiązek prawny	8	Nauka prawa	26
Podmioty i przedmioty praw i obowiązków	9	Ustawa	27
Normy prawne	10	Stosunek ustawy do innych źródeł prawa	28
Sankcja	11	Prawo żywe i prawo słuszne	30
Interes	13	Wydawanie ustaw	31
Współzawodnictwo i współdziałanie	—	Ogłaszanie ustaw	32
Rozdział II. Znaczenie prawa i jego czynniki	14	Obowiązywanie ustaw co do czasu	33
Znaczenie prawa dla jednostki	—	Obowiązywanie ustaw co do miejsca i osób	34
Znaczenie prawa dla społeczeństwa	15	Ustawy ogólne i szczególne	—
Czynniki prawa	17	Ustawy bezwzględnie i względnie przymusowe	35
Poczucie prawa	18	Ustawy zasadnicze i zwykłe	36
Rozdział III. Prawo, moralność i religia	19	Ustawy wyjątkowe	37
Prawo i moralność	—	Zbiory ustaw. Kodeksy	38
Prawo i religia	22	Wykłady ustaw	—
		Dekrety i rozporządzenia	40
		Rozdział V. Prawo publiczne i prywatne	—

CZĘŚĆ II
PRAWO PUBLICZNE.

	Str.		Str.
Rozdział I. Prawo państwowe	43	Przynależność państwo- wa	73
Państwo	—	Obowiązki obywateli pań-	74
Spółeczeństwo	44	stwa	74
Stosunek społeczeństwa		Cudzoziemcy	76
do państwa	46		
Ustrój państwa	47	Rozdział II. Prawo ad- ministracyjne	—
Konstytucja	50	Zarząd państwa	—
Ustrój Państwa Polskie-		Administracja biurokra-	
go	—	tyczna	77
Równowaga władz	51	Samorząd	—
Parlament	52	Instytucje prawa publicz-	
Izba niższa	—	nego	78
Wybory	53	Urzednicy	79
Izba wyższa	55	Uposażenie urzedników .	80
Działalność ustawodawcza		Policja	81
parlamentu	56	Specjalne urzędy admini-	
Sejmy krajowe	57	stracyjne	83
Autonomia	58	Szkolnictwo	84
Kontrola parlamentu nad		Rozporządzenia	87
działalnością rządu . .	—	Orzeczenia i zarządzenia.	88
Rząd	59		
Rada ministrów	60	Rozdział III. Prawo międzynarodowe	89
Najwyższa Izba Kontroli		Podmioty prawa między-	
Państwa	61	narodowego	—
Władza monarchy lub		Sanckja prawa międzyna-	
prezydenta	—	rodowego	91
Władza ustawodawcza Pre-		Państwa półdzielne . . .	92
zydenta Rzeczypospolitej		Państwo związkowe . . .	93
Polskiej	63	Unia	94
Prawa człowieka i obywa-		Związek państw	—
tela	64	Liga Narodów	95
Państwo praworządne . .	68	Działalność Ligi Naro-	
Zawieszenie rękojmi kon-		dów	96
stytucyjnych	69	Równość państw	97
Władza sądowa	70	Przymierza i porozumie-	
Znaczenie państwa . . .	71	nia	—
Organizacje społeczne . .	72		
Etatyzm	73		

	Str.		Str.
Przedstawiciele państw	97	Uczestnictwo	119
Umowy i zebrania między- narodowe	98	Okoliczności wyłączające bezprawność	121
Konsulowie	99	Okoliczności powodujące bezkarność	—
Prawo zakrajowości . .	100	Okoliczności obciążające i łagodzące	123
Prawo międzynarodowe prywatne	101	Kary	—
Rozdział IV. Prawo finansowe	102	Kary cielesne	124
Podatki	103	Kary ograniczenia wolno- ści	—
Powinności	104	Miejsce odosobnienia . .	125
Oplaty skarbowe	—	Kary hańbiące	—
Przedsiębiorstwa państwo- we	105	Kary majątkowe	126
Budżet	—	Kara pieniężna	—
Zatwierdzenie budżetu .	106	Kary dodatkowe	127
Wolna gotowizna i defi- cyt	111	Warunkowe zwolnienie . .	—
Pożyczka państwowa . .	112	Warunkowe zawieszanie wykonania kary	—
Bilans	113	Przebaczenie sądowe . .	128
Finanse innych instytucji publicznych	114	Ułaskawienie	—
Rozdział V. Prawo karne	115	Znaczenie kary	129
Zadania prawa karnego.	—	Teoria obrony społecznej.	130
Przestępstwo	116	Przestępczość nieletnich .	132
Poczytalność	117	Środki zabezpieczające .	134
Usiłowanie i przygotowa- nie	119	Kategorie przestępstw .	136
		Przestępstwa polityczne .	—
		Przestępstwa formalne .	137
		Badanie przyczyn prze- stępstw	—
		Wykroczenia	138

CZĘŚĆ III
PRAWO PRYWATNE.

Zakres działania prawa prywatnego	139	Ustawy u nas obowiązuj- ące	140
Rozdział I. Prawo cy- wilne	140	Dział I. Prawo osobowe.	141
Zakres i podział prawa cywilnego	—	Osoby fizyczne i prawne .	—
		Imię i nazwisko	142
		Akty stanu cywilnego . .	—

Nieobecni	Str. 143	Rodzaje zobowiązań	Str. 165	Renta	Str. 201	Zatwierdzenie wniosku	Str. 223
Dział II. <i>Prawo rodzinne</i>	144	Przelew wierzytelności	167	Gry i zakłady	202	Znaczenie wpisu hipotecznego	224
Małżeństwo	—	Wstąpienie w prawa wierzyciela	—	Przekaz	—	Jawność hipoteczna	—
Ograniczenie praw małżatek	145	Zmiana dłużnika	168	Dział V. <i>Prawo spadkowe</i>	203	Niepodzielność hipoteki	225
Umowa przedślubna	147	Źródła zobowiązań	—	Spadek	—	Odpowiedzialność nabywcy	226
Pokrewieństwo	148	Czynny niedozwolone	—	Przyjęcie i zrzeczenie się spadku	204	Przedawnienie	—
Przysposobienie	—	Ryzyko zawodowe	170	Spis inwentarza	205	Hipoteka umowna, sądowa i prawna	204
Władza rodzicielska	149	Jakby umowy	—	Przyjęcie spadku z dobrodziejstwem inwentarza	206	Rozdział III. <i>Prawo handlowe</i>	228
Opieka nad nieletnimi	—	Umowa	171	Odpowiedzialność za dług	—	Handel	—
Pełnoletność. Usamowolnienie	151	Warunki ważności umowy	172	Przedawnienie	207	Kupiec	229
Ubezpieczeniowanie	—	Forma umowy	—	Prawo zastępstwa	—	Towar	230
Dział III. <i>Prawo rzeczowe</i>	153	Podpis	173	Spadkobranie z mocy prawa	207	Cena	—
Rzeczy zmysłowe i niezmysłowe	—	Skutki umowy	174	Spadkobranie wstępnych i dalszych krewnych	208	Pomocnicy handlowi	231
Rzeczy ruchome i nieruchome	—	Wygaśnięcie zobowiązań	—	Spadkobranie małżonka i skarbu państwa	209	Firma	232
Rzeczy wyjęte z obrotu	154	Niewykonanie zobowiązania	178	Spadek wakujący	210	Rejestr handlowy	233
Prawa rzeczowe i osobiste	155	Odszkodowanie	179	Spadkobranie testamentowe	—	Spółka handlowa	—
Prawo własności	—	Zadatek	180	Część rozrządzalna	211	Spółka akcyjna	234
Wywłaszczenie	157	B) <i>Część szczegółowa</i>	180	Zapisy testamentowe	213	Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością	235
Służebności	158	Sprzedaż	181	Wykonawcy testamentu	214	Spółdzielnia	237
Własność podzielona	159	Sprzedaż nieruchomości	183	Forma testamentu	—	Giełda	—
Własność wspólna	160	Zamiana	184	Podział spadku	216	Banki	238
Działy wspólnej własności	—	Darowizna	—	Działy za życia	217	Sprzedaż handlowa	239
Nabycie prawa własności	161	Najem	185	Rozdział II. <i>Prawo hipoteczne</i>	218	Sprzedaż na raty	240
Przedawnienie	162	Dzierżawa	187	Hipoteka	—	Umowa przewozu	—
Przerwanie i zawieszenie biegu przedawnienia	163	Użyczenie	188	Księgi hipoteczne	219	Ubezpieczenie	241
Dział IV <i>Prawo o zobowiązaniach</i>	164	Pożyczka	189	Wykaz hipoteczny	—	Rachunek konkurentowy	242
A) <i>Część ogólna</i>	—	Układ zbiorowy	191	Długi hipoteczne	220	Patent	—
Zobowiązania w ogóle	—	Umowa o dzieło	192	Procenty	222	Rachunkowość kupiecka	243
		Przechowanie	193	Ustępowanie i wykreslanie praw hipotekowanych	223	Upadłość	244
		Prawo zastawu	195	Zastrzeżenia	—	Bankructwo	—
		Zlecenie	196			Postępowanie układowe	245
		Pośrednictwo	198			Rozdział IV. <i>Prawo wekslowe i czekowe</i>	246
		Spółka	—			Weksel	—
		Poręczenie	199			Przyjęcie weksla trasywanego	248
		Uгода	200				

	Str.
Indos	248
Odpowiedzialność indosanta	250
Protest	—

	Str.
Weksle zaginione	251
Przedawnienie	—
Prawo czekowe	252

CZĘŚĆ IV SĄDOWNICTWO.

Prawo materialne i formalne	253
Rozdział I. Ustrój sądów	—
Sądy	—
Podział sądów i ich właściwość	254
Sąd przysięgłych	256
Sąd ławniczy	—
Sąd Najwyższy	257
Sądy dla nieletnich	—
Urzędnicy sądowi	—
Adwokaci	258
Rozdział II. Postępowanie przed sądami cywilnymi	259
Powództwo	—
Dowody	260
Przyznanie	—
Dokumenty	261
Zeznania świadków	—
Biegli	262
Oględziny sądowe	—
Przesłuchanie stron	—
Domniemanie	263
Ekscepcja	—
Interwencja	264
Przypozwanie osoby trzeciej	—
Wyrok sądu cywilnego	265
Postanowienia	266
Zaskarżenie wyroku	—
Wyroki prawomocne	267

Natychmiastowa wykonalność wyroku	267
Zabezpieczenie powództwa	—
Zabezpieczenie dowodów	268
Postępowanie nakazowe	—
Postępowanie upominawcze	269
Koszty sądowe	—
Wykonanie wyroków	—
Przywilej	270
Sprawy niesporne	—
Rozdział III. Postępowanie przed sądami karnymi	271
Śledztwo	—
Środki zapobiegawcze	272
Dochodzenie	—
Prokurator	273
Rozprawa główna	274
Dowody w sądzie karnym	275
Wyrok sądu karnego	276
Postępowanie karne przed sądami grodzkimi	277
Postępowanie karne administracyjne	—
Rozdział IV. Sądy szczególne	—
Sądy administracyjne	—
Sądy konsystorskie	278
Sądy polubowne	279
Sądy honorowe	—
Różne sądy szczególne	280